

TNO Kwaliteit van Leven

Preventie en Zorg
Wassenaarseweg 56
Postbus 2215
2301 CE Leiden

www.tno.nl

T 071 518 18 18
F 071 518 19 10
info-zorg@tno.nl

TNO-rapport

KvL/P&Z/2007.140

Verslag verzuim- en prestatiemonitor

Datum	23 november 2007
Auteur(s)	M.M. Wagenaar-Fischer, A. Rijnstra, B.H.M. Gerritsen, B.E. van Sleuwen, A.J.M. Rövekamp
Opdrachtgever	
Projectnummer	011.75159
Aantal pagina's	27 (incl. bijlagen)
Aantal bijlagen	1

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor onderzoeksopdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2007 TNO

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Doel monitor	7
3	Pilotonderzoek	9
4	Werkwijze	11
4.1	Doelgroep	11
4.2	Periode van onderzoek	11
4.3	Criteria voor signalering	11
4.4	ICT	12
4.5	Verwerking en analysering gegevens door TNO	12
4.6	Belemmerende factoren bij TNO	12
4.7	Belemmerende factoren bij de scholen	12
4.8	Participatie docenten	13
4.9	GGD.....	13
5	Resultaten	15
5.1	Presentatie gegevens aan de school	15
5.2	Aantal signaleringen	15
6	Discussie	19
6.1	Antwoorden op de gestelde vragen	19
6.2	Mening van de school	20
7	Conclusie	23
8	Aanbevelingen	25
	Bijlage(n)	
	A TNO-rubricering naar schoolcode	

1 Inleiding

Het Stedelijk Gymnasium, het Bonaventura College, de GGD, TNO en de gemeente Leiden zijn in 2005 een verzuim- en prestatie-monitor gestart. Hiermee zijn schoolverzuim en prestaties van de leerlingen door de docenten geregistreerd en door TNO geanalyseerd. De gemeente Leiden heeft dit onderzoek financieel ondersteund.

2 Doel monitor

De monitor is een vorm van een leerlingvolgsysteem waarmee beoogd wordt op grond van objectieve gegevens, verzuim en cijfers voor prestaties, leerlingen met problemen in een vroeg stadium te signaleren. De school heeft de beschikking over allerlei gegevens van de leerlingen maar zonder digitale registratie is het moeilijk deze gegevens aan elkaar te koppelen. Het doel van de monitor is het schoolverzuim van de leerlingen te verminderen en leerlingen met problemen in een vroeg stadium hulp te bieden. Nevendoelen zijn: 1. het verhogen van de kwaliteit van de begeleiding van de leerling met 2. een gelijktijdige verlaging van de werkbelasting voor de docenten en de administratieve ondersteuning en het effectiever inzetten van de GGD en 3. inzicht krijgen in de prevalentie van ziekteverzuim.

Verzuim- en prestatiegegevens zijn op zichzelf zwakke indicatoren voor onderliggende problematiek bij een leerling, maar door digitale registratie is het mogelijk om deze indicatoren te combineren waardoor de indicatie om te interveniëren sterker zou kunnen worden.

3 Pilotonderzoek

Periode

Van september 2005 tot juli 2006 heeft een pilotonderzoek plaats gevonden. Door problemen met de hard- en software waren er aan het einde van deze periode onvoldoende data. Na overleg met de gemeente Leiden zijn de resterende financiën ingezet ter verlenging van het pilotonderzoek tot juli 2007.

Doel van het pilotonderzoek was om de volgende vragen te onderzoeken:

1. Is de verzuim- en prestatie-monitor werkbaar wat betreft hard- en software, m.a.w. kunnen de programma's van de betreffende scholen (@VO en Magister) de gewenste gegevens leveren en is export naar en verwerking door TNO mogelijk?
2. Signaleert het systeem de juiste leerlingen, m.a.w. zijn de gekozen criteria juist?
3. Wat is de kwaliteit van de signaleringen, m.a.w. hoe betrouwbaar zijn de cijfers en de verzuimgegevens?
4. Levert het systeem voor de school hanteerbare data op, m.a.w. zijn de signaleringlijsten gemakkelijk leesbaar en kost het niet te veel tijd om de geanonimiseerde gegevens weer te personaliseren?

4 Werkwijze

4.1 Doelgroep

Aanvankelijk zou het onderzoek plaats vinden bij de vijfde klassen van het Stedelijk Gymnasium en de eerste klassen van de VMBO afdeling van het Bonaventura College. Hiermee is beoogd de invloed van het studiehuis op het schoolverzuim in kaart te brengen (Gymnasium) en met preventie van schoolverzuim te beginnen bij de jongste groep (Bonaventura).

Tijdens overleg met beide scholen is besloten andere klassen aan het onderzoek te laten deelnemen. Bij het Gymnasium is klas 3 onderzocht (in klas 5 begint het eindexamen en zijn er weinig prestatiemomenten) en bij het Bonaventura College klas 2 (het meeste schoolverzuim vindt pas plaats vanaf klas 2).

Van de 3e klas van het Stedelijk Gymnasium en de 2e klas van het VMBO van het Bonaventura zijn de verzuim- en prestatiegegevens digitaal geregistreerd en geanonimiseerd naar TNO gestuurd. Met deze gegevens werden volgens onderstaande criteria leerlingen gesignaleerd.

4.2 Periode van onderzoek

Oorspronkelijk zou het project lopen van september 2005 tot juli 2006. Omdat het pas vanaf januari 2006 mogelijk was om de gegevens van de scholen te ontvangen en te analyseren is in overleg met de gemeente en de scholen besloten om het project te verlengen tot juli 2007. De periode januari 2006 tot juli 2006 heeft gediend als oefening met het systeem. In dit rapport worden de gegevens uit de periode september 2006 tot juli 2007 besproken.

4.3 Criteria voor signalering

Verzuim: langdurig verzuim (minimaal 10 lesdagen aaneengesloten) of frequent kortdurend verzuim (ten minste drie maal een periode van minimaal één verzuimdag in een periode van 60 lesdagen). Een lesdag wordt aangemerkt als verzuimdag indien een leerling op deze dag meer dan 4 uren afwezig is wegens spijbelen, ziekte of om onbekende reden (resp. code 200, 201 en 100);

Dalende prestaties: een daling van één punt over het gemiddelde van alle cijfers van alle vakken in een periode van 20 lesdagen vergeleken met een daaraan voorafgaande periode van 20 lesdagen;

Combinatie van verzuim en dalende prestaties: verzuim van vijf lesdagen aaneengesloten of twee periodes van minimaal één verzuimdag in een periode van 60 lesdagen én een daling van het gemiddelde cijfer van 0.5 punt in een periode van 20 lesdagen vergeleken met een daaraan voorafgaande periode van 20 lesdagen.

4.4 ICT

Het Stedelijk Gymnasium gebruikt het registratiesysteem *@VO* van de firma Simac. Het Bonaventura College gebruikt het registratiesysteem *Magister* van de firma Schoolmaster BV. Bij *Magister* zijn 400 scholen aangesloten, het is hiermee het meest verbreide systeem onder scholen; bij *@VO* zijn ca. 300 scholen aangesloten.

4.5 Verwerking en analysering gegevens door TNO

Oorspronkelijk bestond het plan om de docenten de gegevens in te laten voeren m.b.v. een palmtop (PDA/organizer) in een webapplicatie die door TNO zou worden ontwikkeld. Door onder andere het voortschrijdende gebruik van schoolsystemen waarin verzuim en resultaatgegevens geregistreerd kunnen worden, werd het gebruik van palmtops overbodig. De gegevens van de scholen werden 'opgehaald', geconverteerd en geïmporteerd in de database op de webserver van TNO. Het 'ophalen van de gegevens' gebeurde bij het Bonaventura College via FTP (de school maakte een exportbestand van de gegevens en zette dit bij TNO op de FTP-server). Bij het Stedelijk Gymnasium haalde TNO de gegevens uit de database van de school met behulp van webservices. Eens per week op donderdagavond werd er automatisch een programma op de webserver gestart, die de 'nieuwe' data van de twee scholen in de SQLserver-database importeerde. 'Nieuwe' data zijn de data vanaf de laatste vrijdag tot twee weken daarvoor.

TNO analyseerde de gegevens en informeerde de scholen over leerlingen die op basis van verzuim, dalende prestaties of een combinatie van deze beide in aanmerking kwamen voor extra zorg.

4.6 Belemmerende factoren bij TNO

In de fase voorafgaand aan de pilot verliep de voorbereiding van het project moeilijk door herhaalde wisselingen van personeel. Hierdoor is de uitvoering van het project in januari 2006 gestart in plaats van september 2005. Aangezien het om een volgsysteem ging, leek dit in eerste instantie geen probleem. Aan het begin van het schooljaar in september is er nog niet veel verzuim en daling in prestaties kan pas in oktober voor het eerst waargenomen worden. Zodra het systeem operationeel zou zijn, zouden de gegevens van de scholen ingelezen kunnen worden. De gegevens van de periode voor december 2005 zouden in januari 2006 gebruikt kunnen worden.

4.7 Belemmerende factoren bij de scholen

Vanaf januari tot juli 2006 zijn verzuimgegevens evenals de cijfers met de toetsdatum (datum afname repetitie of overhoring) van het Stedelijk Gymnasium ontvangen door TNO. In de zomerperiode veranderde *@VO* de software zonder het Stedelijk Gymnasium daarvan op de hoogte te brengen. Als gevolg van deze wijziging was het vanaf die datum niet meer mogelijk de toetsdatum te ontvangen en werd alleen de datum waarop het cijfer in de computer werd ingevoerd, weergegeven. Van het Bonaventura College kwamen de verzuimgegevens en cijfers onregelmatig binnen. De eerste prestatiegegevens zijn in maart 2006 binnengekomen, de volgende dataset is in april 2006 ontvangen door TNO.

De toetsdatum was van belang voor het volgen van een leerling. Als alle cijfers op één datum worden ingevoerd, is een volgsysteem niet meer mogelijk. Omdat zowel Magister als @VO deze mogelijkheid niet meer boden, werd vanaf dat moment gekozen voor de datum van invoering in de computer. Hiermee werd het systeem kwetsbaar, want registratie beruiste vanaf dat moment op de zelfdiscipline van de docent. Als de docent alle gegevens op één datum invoert, is er uiteraard geen sprake meer van een volgsysteem. TNO had alleen beschikking over de datums van invoer in de computer en niet van de toetsdatums. De datums van de cijfers die in een periode waren ingevoerd zijn daarom vergeleken met de datums uit een vorige periode. Bij het Bonaventura was de betrokken ICT functionaris niet erg gemotiveerd voor het extra werk van de verzuim- en prestatie-monitor omdat hij vond dat hij in zijn functie toch al overbelast werd. Hij nam in de zomer van 2006 een functie elders aan. Zijn opvolger bij het Bonaventura werd door hem niet ingewerkt, was niet op de hoogte van de verzuim- en prestatie-monitor en was niet bekend met Magister. Tot december 2006 is hij bijgeschoold door Magister. Bij het Stedelijk Gymnasium was een van de conrectoren deskundig op ICT gebied. Helaas werd hij ziek. Ondanks zijn ziekte heeft hij zich ingespannen om de problemen die ontstonden na de wijziging in het software programma van @VO in de zomer van 2006 op te lossen. De ICT-functionaris van het Stedelijk Gymnasium bleek in september 2007 niet op de hoogte van de verzuim- en prestatie-monitor, maar heeft na overleg met de ICT deskundigen van TNO het pakket weten aan te passen. Helaas heeft de deskundige conrector een functie elders aangenomen.

4.8 Participatie docenten

Bij de ontwikkeling van het project werd met de schoolleiding afgesproken dat:

1. docenten geïnformeerd zouden worden over het project;
2. docenten gevraagd zouden worden om te participeren in definiëring van de criteria;
3. docenten getraind zouden worden in het gebruik van de apparatuur.

De training van de docenten in de apparatuur dateerde van een vorige versie van het project waarin met een palmtop gewerkt zou worden. Bij aanvang van het project waren op beide scholen in alle lokalen computers aanwezig die verbonden waren met de centrale computer. De docenten moesten elk uur de verzuimgegevens invoeren. Ook de schoolcijfers konden hier ingevoerd worden. Speciale training voor het verzuimproject was dus niet meer nodig.

Bij het Bonaventura College zijn de docenten bij aanvang van het project geïnformeerd door de schoolleiding. De schoolleiding heeft geparticipeerd in de definiëring van de criteria.

Bij het Stedelijk Gymnasium zijn de docenten niet door de schoolleiding geïnformeerd over het project. De schoolleiding heeft geparticipeerd in de definiëring van de criteria. De coördinator van de derde klassen en de betreffende conrector overlegden met de onderzoekers van TNO over de gesignaleerde leerlingen. De coördinator won informatie in bij de klassenmentor over de leerlingen.

4.9 GGD

Omdat het project een pilot is gebleven, hoefde de GGD niet extra in actie te komen. De GGD heeft natuurlijk wel de reguliere dienstverlening verleend.

5 Resultaten

5.1 Presentatie gegevens aan de school

Het Bonaventura startte later met het versturen van gegevens dan het Stedelijk Gymnasium. Daarom heeft TNO gedurende het pilotonderzoek het Stedelijk Gymnasium 10 keer en het Bonaventura College 9 keer geïnformeerd over verzuim en/of dalende prestaties van leerlingen. Met het Stedelijk Gymnasium zijn de gesignaleerde leerlingen besproken met de coördinator van de derde klas. Met het Bonaventura is het niet gelukt de leerlingen te bespreken. De coördinator beslist na een gesprek met de leerling of de leerling voor begeleiding door de school of verwijzing naar de GGD in aanmerking komt. Het Bonaventura zou zo nodig extra gebruik maken van de dienstverlening van de jeugdgezondheidszorg van de GGD, het Stedelijk Gymnasium zou conform de reguliere afspraken met de GGD werken en heeft in het kader van dit project geen aanvullende afspraken met de GGD gemaakt.

5.2 Aantal signaleringen

In tabel 1 wordt het aantal gesignaleerde leerlingen weergegeven. Sommige leerlingen zijn herhaaldelijk gesignaleerd.

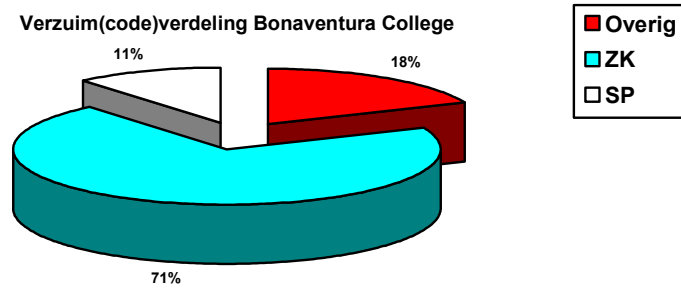
Tabel 1 Aantal leerlingen per school dat voldoet aan de criteria 'verzuim' en/of 'dalende prestaties' in de periode september 2006 tot juli 2007

school \ soort signalering	Verzuim (%) [#]	Daling in cijfers (%) [#]	Combinatie verzuim + daling in cijfers (%) [#]
Stedelijk Gymnasium N = 259	77 (29.7)	158 (61.0)	68 (26.3)
Bonaventura College N = 97	97 (100.0)	28 (28.9)*	30 (30.9)
Totaal aantal leerlingen N = 356	174 (48.9)	186 (52.2)	98 (27.5)

Zie 'Criteria voor signalering' voor definitie

* Bij het Bonaventura College werden de cijfers pas vanaf de 4e rapportage gemeld

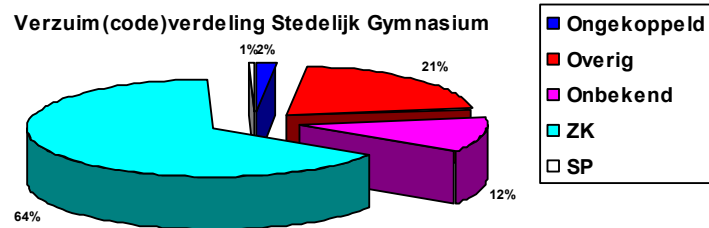
De scholen hanteerden coderingen voor verschillende vormen van verzuim. Door TNO werden de verschillende vormen van verzuim gerubriceerd in de categorieën: 1) **verzuim door ziekte** (ZK); 2) **verzuim door spijbelen** (SP); 3) **niet gekoppeld**, de schoolcode is bij TNO niet bekend, dat kwam meestal door een nieuwe code van de school; 4) **onbekend**, er werd geen code vermeld door de school, en 5) **overig**, geoorloofd verzuim dat niet veroorzaakt werd door ziekte.

Figuur 1

Percentages verzuim naar de categorie van het verzuim bij het Bonaventura College in de periode september 2006 tot juli 2007

Ruim 70% van het verzuim zoals gehanteerd door TNO is bij de gesignaleerde leerlingen van het Bonaventura College toe te wijzen aan ziekte.

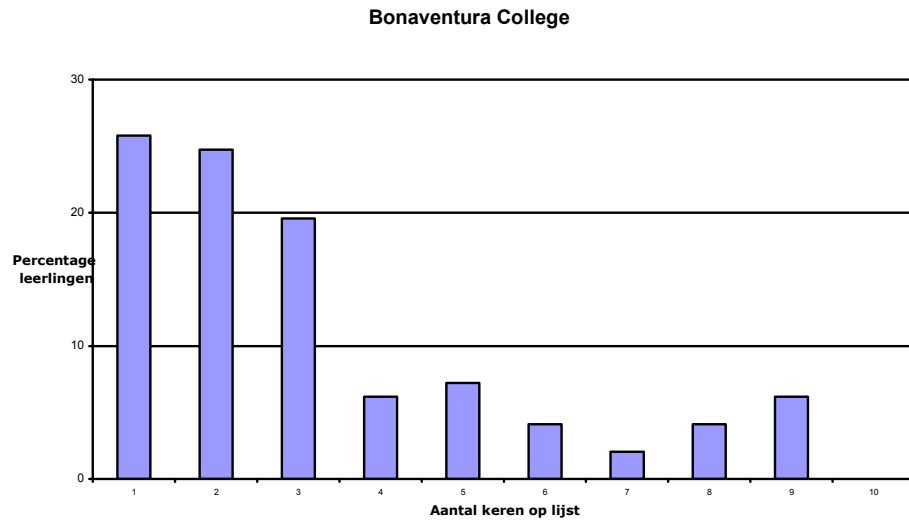
Figuur 2

Percentages verzuim naar de categorie van het verzuim bij het Stedelijk Gymnasium in de periode september 2006 tot juli 2007

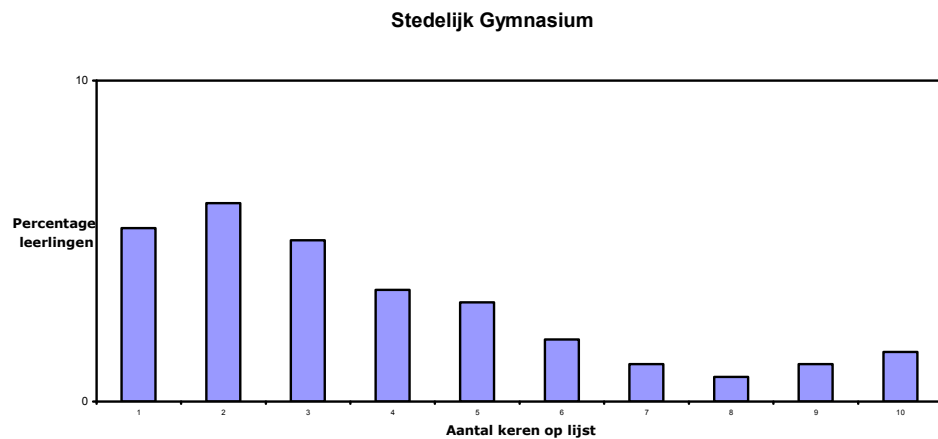
De categorie 'onbekend' werd bij 'verzuim door ziekte' gerekend omdat de reden van het verzuim in deze categorie vaak pas na enige tijd bekend was bij de school en dan niet meer met terugwerkende kracht bij TNO geregistreerd kon worden. 'Onbekend' en 'verzuim door ziekte' vormden samen driekwart van het verzuim van de gesignaleerde leerlingen van het Stedelijk Gymnasium.

De gesignaleerde leerlingen kwamen in de meeste gevallen maar één, twee of drie maal voor op de signaleringslijsten. Een aantal leerlingen werd vaak gesignaleerd; zes leerlingen van het Bonaventura College kwamen op alle negen lijsten voor en vier leerlingen van het Stedelijk Gymnasium op alle 10 lijsten (figuur 3^{a,b}).

Figuur 3^a

Percentage leerlingen (Bonaventura College) naar het aantal keren voorkomen op de verzuimlijst in de periode september 2006 tot juli 2007

Figuur 3^b

Percentage leerlingen (Stedelijk Gymnasium) naar het aantal keren voorkomen op de verzuimlijst in de periode september 2006 tot juli 2007 (NB. Andere schaalverdeling dan figuur 3a)

Van de 23 leerlingen van het Bonaventura die vijf of meer keer op de negen signaleringslijsten voorkwamen en van de 17 leerlingen van het Stedelijk Gymnasium die zes of meer keer op de tien signaleringslijsten voorkwamen, was bij ruim driekwart ziekte opgegeven als reden van verzuim.

6 Discussie

Het project verliep moeizaam. De problemen in de ICT waren veel groter dan was voorzien. Het project werd gepland in een tijd dat de scholen zelf nog niet veel registreerden. Op het moment dat het project startte, was de registratie van de scholen in handen van twee grote software firma's. De software van de scholen was niet gemakkelijk aan te passen aan de eisen van het project. Bij beide scholen is de aanpassing uiteindelijk gelukt, behalve dan dat de koppeling van toetsdatum en de daarbij horende cijfers niet gerealiseerd kon worden. Het systeem is nu afhankelijk van de zelfdiscipline van de docenten en de eisen die de schoolleiding in deze aan de docenten stelt.

Uit een TNO onderzoek over ICT in de zorg bleek dat het niet werkt als een buitenstaander zegt: "Ik heb hier een mooi systeem voor u". Wat wel blijkt te werken is: "Wilt u een systeem dat u ondersteunt bij uw werk?", maar dat blijkt alleen te werken als daarna de vraag volgt: "Wilt u mij helpen om datgene te installeren dat in uw vak het belangrijkste is?" (Buitendijk 2007).¹ Op deze wijze is er niet gecommuniceerd met de scholen. TNO heeft wel geprobeerd om samen met de scholen de criteria vast te stellen maar dat heeft niet geleid tot deelname van de docenten aan het project. Daar komt nog bij dat de schoolleiding de docenten niet of nauwelijks betrokken heeft bij de start van het project. Medewerking van de docenten was ook daarom niet te verwachten.

6.1 Antwoorden op de gestelde vragen

Het pilotonderzoek geeft antwoord op de onderstaande vragen:

1. *Is de verzuim- en prestatie-monitor werkbaar wat betreft hard- en software, m.a.w. kunnen de programma's van de betreffende scholen (@VO en Magister) de gewenste gegevens leveren en is export naar en verwerking door TNO mogelijk?*

De verzuim- en prestatie-monitor blijkt werkbaar. De gewenste gegevens zijn leverbaar en te verwerken door TNO. Een probleem hierbij is dat de toetsdatum door een verandering in de programmatuur van @VO en Magister niet meer geleverd kan worden.

2. *Signaleert de verzuim- en prestatie-monitor de juiste leerlingen, m.a.w. zijn de gekozen criteria juist?*

Omdat het systeem pas laat operationeel werd, is nog niet volledig duidelijk of de gekozen criteria juist waren. Het is duidelijk dat bij het Bonaventura College het criterium 'verzuim' niet werkte. Het is opmerkelijk dat *alle* leerlingen uit de deelnemende klassen van het Bonaventura College voldeden aan het criterium van verzuim. Bij het Bonaventura College is het TNO niet gelukt overleg tot stand te brengen naar aanleiding van de signalering. Het is daarom onbekend of het Bonaventura iets gedaan heeft met de signalering.

Bij het Stedelijk Gymnasium waren de problemen van de meeste leerlingen bekend, bij een klein aantal was de signalering een reden voor een gesprek van de mentor met de

---

¹ Buitendijk S, Vogels T. *ICT in de zorg: mensenwerk*. Leiden: TNO, 2007

leerling. Deze gesprekken hebben niet geleid tot het inzetten van extra begeleiding vanuit school of het actief verwijzen van de betreffende leerling naar de GGD. Er zijn veel leerlingen gesignaleerd. Nader onderzoek is nodig om te bepalen of en hoe de criteria moeten worden aangescherpt.

3. Wat is de kwaliteit van de signaleringen, m.a.w. hoe betrouwbaar zijn de cijfers en de verzuimgegevens?

De betrouwbaarheid van de cijfers was onduidelijk. Het bleek dat docenten cijfers pas laat inleverden zodat ze een eenmaal gegeven cijfer later nog konden veranderen. Verzuim vond om allerlei redenen plaats. De redenen werden door TNO gerubriceerd in 'verzuim door ziekte', 'verzuim door spijbelen' en 'verzuim om onbekende redenen'. Daarnaast kwamen nog voor 'ongekoppeld verzuim' (de schoolcode komt niet voor in de lijst van codes die de scholen aan TNO gegeven hebben) en 'onbekend' (de school geeft geen code aan het verzuim) (zie bijlage I, codelijst). De scholen weten vaak pas na dagen en soms pas na weken wat de reden is voor het verzuim. 'Verzuim om onbekende redenen' werd gerekend bij 'verzuim door ziekte'. Het kan zijn dat daarom de rubriek 'verzuim door ziekte' te groot was in de registratie van TNO.

4. Leverde het systeem voor de school hanteerbare data op, m.a.w. zijn de signaleringlijsten gemakkelijk leesbaar en kost het niet te veel tijd om de geanonimiseerde gegevens weer te personaliseren?

Na enige aanpassingen was het voor de administratie van de school betrekkelijk eenvoudig om de signaleringslijsten te personaliseren en de lijsten voorzien van de namen aan de coördinator te overhandigen.

6.2 Mening van de school

De coördinator van de derde klas van het Stedelijk Gymnasium heeft meegewerkt aan het project. Eerst had zij het gevoel dat het project haar extra tijd kostte en dat het weinig nieuwe gegevens opleverde. Zij was van mening dat het Stedelijk Gymnasium voldoende op de hoogte is om problemen van de leerlingen op tijd te signaleren. Verzuim treedt bovendien bij het Stedelijk Gymnasium vooral op bij de goed presterende leerlingen die actief zijn in buitenschoolse activiteiten. Toch had de school in juni een aantal voorstellen tot verbetering van het project. Zij wilden allereerst graag de lay-out van de signaleringslijst gebruikersvriendelijker maken door de criteria er op zetten en de periode en het periodenummer. Deze wens is onmiddellijk doorgevoerd. Twee andere wensen (gegevens aanleveren per klas, aangeven of en hoe vaak een leerling eerder gesignaleerd is) zijn in overleg met de gemeente en het Stedelijk Gymnasium niet gehonoreerd omdat zij aanzienlijke kosten met zich meebrachten. De financiën waren toereikend voor de signalering gedurende een heel schooljaar. Als de aanpassingen gerealiseerd zouden worden, was signalering alleen mogelijk tot januari 2007. Het Stedelijk Gymnasium was verder geïnteresseerd in een tendens van een klas wat betreft prestaties zodat duidelijk wordt of een leerling afwijkt van het patroon van de klas. Ook vroegen zij of het mogelijk zou zijn om een absentiepatroon te maken van elke klas.

Hoewel het Stedelijk Gymnasium een goede verzuimregistratie had, was het de schoolleiding niet eerder opgevallen hoe vaak sommige leerlingen verzuimden. Het project heeft er toe geleid dat de verzuimregistratie van de school is aangescherpt. Dit geeft duidelijk de meerwaarde van de verzuim- en prestatie-monitor weer.

Bij een aantal leerlingen ging het om 'ongrijpbare' problemen; de leerlingen waren ziekelijk, klaagden over hoofdpijn en verzuimden daarom vaak van school. Voor de school was niet duidelijk of de leerling een somatische ziekte had of dat de klachten een uiting waren van een onderliggend (psychisch) probleem, bijvoorbeeld dat de school te moeilijk was voor de betreffende leerling.

Het Stedelijk Gymnasium heeft het idee dat op hun school de signalering van problemen in een vroeg stadium ook zonder de verzuim- en prestatie-monitor bevredigend verloopt. Uit het Rotterdamse Psychiatrisch casusregister blijkt echter dat het merendeel van de jongeren met psychische problemen geen hulp ontvangt. Bovendien blijkt dat veel problemen van jongeren zich onttrekken aan de perceptie van de belangrijkste volwassenen in hun leven, zoals ouders en leerkrachten (Verhulst 2003).² Het is daarom de vraag of docenten in staat zijn om in te schatten dat de gesignaleerde leerlingen geen problemen hebben. Jongeren zijn goed in staat om hun problemen aan te geven als hun de juiste vragen worden gesteld, bijvoorbeeld met een gevalideerde vragenlijst zoals de Youth Self-Report (YSR) (Verhulst 2003).²

Met de coördinator van het Bonaventura is geen contact geweest, de mening van de school over het verloop van het project is niet bekend.

---

² Verhulst FC, Verheij F, Ferdinand RF (red). Kinder- en Jeugdpsychiatrie, psychopathologie. Assen, 2003

7 Conclusie

Hoewel het doel van alle belanghebbende partijen verschillend was, heeft het project naar de werkzaamheid van de verzuim- en prestatie-monitor bij al deze partijen geleid tot nieuwe inzichten. De gemeente wilde beter geïnformeerd worden over het spijbelgedrag van de leerlingen, het Stedelijk Gymnasium wilde het verzuim van de oudere leerlingen die niet meer leerplichtig zijn verminderen en de schoolleiding van het Bonaventura College wilde meer controle hebben over de docenten door hen via de monitor aan te sporen hun gegevens op tijd in te leveren. Het is voorstelbaar dat deze verschillende doelstellingen van invloed zijn geweest op het uiteindelijke resultaat van het project.

De softwareproblemen waren groot maar bleken uiteindelijk niet onoverkomelijk. Het was teleurstellend dat door veranderingen in de registratiesystemen van @VO en Magister registratie van de toetsdatum niet meer mogelijk was. De problemen leken een tijd onoplosbaar omdat de scholen niet zeer gemotiveerd waren voor het project. Waarschijnlijk is er niet op de goede manier gecommuniceerd over het project. Uiteindelijk bleek het systeem werkbaar.

De docenten waren onvoldoende geïnformeerd over het project. Bovendien bleken docenten eigen redenen te hebben om de cijfers niet direct in te leveren. Betere informatie over het project had hun weerstand misschien kunnen verminderen. Het aantal gesignaleerde leerlingen is opvallend hoog met de gehanteerde criteria. Aanscherping van de criteria lijkt nodig.

Voor een goede verzuimregistratie is dagelijkse verzuimregistratie onvoldoende. Registratie van de duur en de frequentie van het verzuim zijn belangrijk om inzicht te krijgen in het verzuimpatroon van de leerlingen.

8 Aanbevelingen

Op basis van de ervaringen in dit onderzoek lijkt het wenselijk gebruik te maken van een leerlingvolgsysteem. Nader onderzoek naar de validiteit van de gehanteerde criteria valt aan te raden. Tevens is nader onderzoek wenselijk naar de inzet van gevalideerde vragenlijsten (zoals de YSR), bijv. door de JGZ, bij leerlingen die veel verzuimen. Voor de leerlingen die verzuimen wegens onduidelijke lichamelijke klachten is het wenselijk dat de school adviezen krijgt en ondersteund wordt door de jeugdgezondheidszorg bij de re-integratie van de betreffende leerlingen.³ De scholen kunnen met de bestaande registratiesystemen frequentie en duur van het verzuim van de leerlingen zelf registreren. Het moet mogelijk zijn om hun registratiesysteem zodanig aan te passen dat zij ook de ‘tendens’ van de prestaties en het absentiepatroon van een klas zelf kunnen registreren.

---

³ Theil A, Verkerk P, Buiting E. Snel terug naar school. Medisch Contact 2007;62;31-2

A TNO-rubricering naar schoolcode

TNOverzuimcodeID	TNOverzuimcode	omschrijving
0	Ongekoppeld	Ongekoppeld (de schoolverzuimredenen hangt niet aan een TNO-verzuimredenen)
99	Overig	Overig (Niet voor ons van toepassing)
100	Onbekend	Onbekend (geen reden opgegeven)(wordt door TNO gezien als ziekte)
200	ZK	Ziek
201	SP	Spijbelen